

Faglig kvalitet, innhold i tjenestene og ivaretagelse av pasientens rettigheter må stå sentralt i opptrappingsplanens siste fase frem mot 2008

Veien til verdighet går via faglighet

■ Svikt i alle ledd – det var den nedslående konklusjonen da Stortingsmelding nr. 25 (1996–97) *Åpenhet og helhet. Om psykiske lidelser og tjenestetilbudene*, ble lagt frem i 1997. Sju år etter og halvveis i *Opptrappingsplan for psykisk helse 1999–2006*, har både politikere og fagfolk oppsummert at utviklingen går i riktig retning, men at det fortsatt er et betydelig potensial for forbedringer både i spesialisthelsetjenesten og i det kommunale tilbudet.

Legeforeningens viktigste kritikk mot opptrappingsplanen er at den i liten grad stiller konkrete krav til faglig kvalitet og effekt av tjenestene vi tilbyr mennesker med psykiske lidelser. Planen har gitt økte ressurser til psykisk helsevern, bedre kapasitet og mer personell i første- og annenlinjetjenesten. Men økningen i personell og andre ressurser avspeiler kun i begrenset grad kvaliteten på de tjenestene pasientene mottar.

Selv om mye er positivt og tilbudene mange steder er bra, er det fortsatt svikt i mange ledd og sider ved tjenestene som begrenser mulighetene for å ivareta fagligheten i tilbudet til mennesker med psykiske lidelser: Det faglige nivået i tjenesten er for ujevnt og i mange tilfeller for lavt. Mange pasienter får mangelfullt tilpassede og ofte unødige langvarige behandlingsopplegg i spesialisthelsetjenesten fordi det ikke er gjennomført adekvat diagnostisk vurdering og utredning. Samarbeidet mellom aktørene i behandlingsnettverket er ikke godt nok. Pasienter blir kasteballer i et uoversiktlig system, og opplever altfor ofte at de selv må finne frem til helsetjenestene de trenger.

På bakgrunn av dette har vi valgt psykiske lidelser som tema for vår fjerde statusrapport, *Psykiske lidelser – Faglighet og verdighet. Rett til utredning, diagnostisk vurdering og målrettet behandling*. Faglighet favner mer enn kunnskap; faglighet er utøvelse av kunnskap i praksis, og skal bygge både på kunnskap, ferdigheter og holdninger. Vi mener at ved å oppgradere tjenestetilbudet faglig, kan vi i stor grad bidra til å utvikle en helsetjeneste som fremmer respekt og verdighet for mennesker med psykiske lidelser.

For å nå målet om at alle mennesker med psykiske lidelser som søker helsetjenesten, skal tilbys utredning, vurdering og behandling på riktig nivå av riktig personell, må fagmiljøene og politikere samarbeide om forbedring på en rekke områder. Innsatsen må rettes mot mer systematisk bruk av retningslinjer, prosedyrer og kunnskapsbaserte behandlingsprogram i psykiatrisk utredning og behandling.

Alle som henvises til spesialisthelsetjeneste må få rett til utredning, diagnostisk vurdering og skriftlig behandlingsplan. Psykiater eller psykologspesialist må ha det faglige ansvaret for dette, mens psykiater må ha ansvar for den spesifikke medisinske del av utredningen og behandlingen.

Fagkunnskap og faglig lederskap må få større plass i utformingen av det psykiske helsevernet. Faglig forbedring fordrer også en bevisstgjøring av verdier om menneskers styring av eget liv, om pasienters medbestemmelse over egen behandling, om nytte av brukererfaring og om opplevelsen av respekt og verdighet.

Helsemyndighetene mener at effektiviteten i psykisk helsevern må bli bedre. Legeforeningen er enig i det, men det er ikke uten videre gitt hva effektivitet i psykisk helsevern innebærer. Måling av produktivitet ved antall konsultasjoner alene, er et altfor avgrenset mål. Det er også for snevert kun å måle kvalitet og effektivitet ved poliklinikkene, ettersom de bare er en del av behandlingsnettverket.

Samspillet i behandlingsnettverket har stor betydning for kvalitet og effektivitet. For å få en mer effektiv ressursutnyttelse og et sammenhengende og helhetlig nettverk, må ansvar og fordeling av oppgaver mellom nivåer og personell avklares. Tjenestetilbudet må bygges ut i takt med tilgangen på spesialister. Kvalitet, effektivitet og menneskelige ressurser må kobles sammen for å få best mulig tjenester for pasientene og mest mulig ut av samfunnets ressurser.

Psykiske lidelser representerer store omkostninger for samfunnet og for dem som rammes, i form av uførhet og lidelser. De siste årene har det vært vist en nødvendig og kjærkommen politisk vilje til å bedre behandlingstilbudet til pasienter med denne type sykdommer. Likevel er det mye som gjenstår. Noe av det viktigste nå er å sette likeverdige faglige krav til helsetjenesten for psykisk syke som til andre pasientgrupper – man skal møte en tjeneste underlagt de samme krav til faglig kvalitet enten man blir tatt imot som pasient i det psykiske helsevern eller for eksempel i en kirurgisk avdeling.

Hans Kristian Bakke

Hans Kristian Bakke
hans.kristian.bakke@legeforeningen.no
president